

Frédéric Beigbeder

O viață fără sfârșit

Traducere din franceză și note
de Doru Mareș

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Carmen Eberhat

Lector:
Gabriela Riegler

Design și ilustrație copertă:
Andrei Gamaș

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Vlad Condur

Corectură:
Adelina Sănduleac
Cristina Niță

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEIGBEDER, FRÉDÉRIC

O viață fără sfârșit / Frédéric Beigbeder; trad. din franceză
și note de Doru Mareș. — București: Editura Trei, 2019
ISBN 978-606-40-0648-6

I. Mareș, Doru (trad.; note)
821.133.1

Titlul original: Une vie sans fin
Autor: Frédéric Beigbeder

Copyright © Frédéric Beigbeder et les Éditions Grasset & Fasquelle, 2018

Copyright © Editura Trei, 2019
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-0648-6

*„Miluiește-ne pre noi, Dumnezeuule Atotputernic,
iartă-ne păcatele și du-ne către viața fără de sfârșit.
— Amin.”*

Carte de rugăciuni pentru slujba catolică

„Iubim moartea pe cât iubiți voi viața.”

Osama bin Laden

*„Și dacă ei ar fi 995 de milioane, și eu singur, ei ar fi
cei care greșesc, Lola, și eu cel care are dreptate,
fiindcă sunt singurul care știe ce vrea: nu mai vreau
să mor.”*

*Louis-Ferdinand Céline,
Călătorie la capătul nopții*

Mică precizare care are importanța ei

„Diferența dintre ficțiune și realitate este aceea că ficțiunea trebuie să fie credibilă”, spune Mark Twain. Dar ce te faci când realitatea nu mai e credibilă? Ficțiunea este în ziua de azi mai puțin nebunească decât știința. Iată o lucrare de „science non-fiction”; un roman ale cărui continuări științifice au fost deja publicate în revistele *Science* sau *Nature*. Convorbirile cu medici, cercetători, biologi și geneticieni reali sunt retranscrise aici exact așa cum au fost înregistrate între anii 2015 și 2017. Toate numele de persoane sau de firme, adrese, descoperiri, startup-uri, mașini, medicamente și clinici menționate există cu adevărat. Am schimbat numai numele celor apropiați mie, pentru a nu-i deranja în vreun fel.

Când am demarat această anchetă despre nemurirea omului, nu mi-am imaginat nicio clipă unde avea să mă ducă.

Autorul nu își asumă nicio responsabilitate în privința consecințelor pe care această carte le-ar putea avea asupra speciei umane (în general) și a duratei vieții cititorului său (în special).

F.B.

1

A muri nu este o opțiune

„Moartea e o stupiditate.”

Francis Bacon către Francis Giacobetti
(septembrie, 1991)

Dacă este senin cerul, putem vedea moartea în fiecare noapte. Ajunge să ridicăm privirea. Lumina astrilor defuncți a trecut prin galaxie. Stele îndepărtate, dispărute de mii de ani, continuă să ne trimită o amintire pe firmament. Mi se mai întâmplă să telefonez cuiva care abia a fost îngropat și să-i aud vocea, intactă, din căsuța vocală. Situație care provoacă un sentiment paradoxal. După cât timp scade lumina unei stele când ea încetează să existe? Câte săptămâni îi ia unei companii de telefonie pentru a curăța robotul telefonic al unui cadavru? Între deces și extincție, există un răgaz: stelele sunt dovada că poți străluci și după moarte. Odată trecut acest *light gap*, vine obligatoriu momentul în care sclipirea unui soare revolut începe să pâlpâie, ca flacăra unei lumânări pe punctul de a se stinge. Licărirea ezită, steaua obosește, robotul telefonic amuțește, flacăra tremură. Dacă observăm cu atenție moartea, vedem că aștrii care nu mai sunt scânteiază mai slab decât sorii vii. Haloul lor păleşte, sclipirea se estompează. Steaua moartă începe să pâlpâie, de parcă ne-ar trimite un mesaj al disperării... Și se stinge.

Învierea mea a început la Paris, în cartierul atentatelor, în ziua cu un maximum de poluare cu particule fine. Îmi dusesem fiica într-un restaurant discret și la modă, numit *Junețea*. Ea a mâncat o farfurie de salam iberic de Bellotta, iar eu am băut un Hendrick's tonic de castravete. De la inventarea smartphone-ului, ne-am pierdut obiceiul de a sta de vorbă. Ea își verifica WhatsAppul, pe când eu urmăream niște top-modele pe Instagram. Am întrebat-o ce i-ar plăcea cel mai mult să-i fac cadou de ziua ei. Mi-a răspuns: „Un selfie cu Robert Pattinson“. Prima reacție a fost că am încremenit. Dar stând bine să mă gândesc, și eu, în meseria mea de moderator de televiziune, solicit să fac selfie-uri. Un individ care pune întrebări unor actori, cântăreți, sportivi și oameni politici, în fața camerelor de luat vederi, nu face altceva decât niște îndelungi fotografii alături de personalități mult mai interesante decât el. De altfel, când ies pe stradă, trecătorii mă roagă să mă fotografiez cu ei cu telefoanele lor mobile și, dacă accept cu drag, o fac fiindcă la rândul meu execut exact aceeași manevră pe platoul de filmare, înconjurat de reflectoare. Ducem toți aceeași non-viață; ne dorim să strălucim în lumina altora. Omul modern e un

maldăr de 75 000 de miliarde de celule, care încearcă să fie convertite în pixeli.

Selfie-ul exhibat pe rețelele sociale este noua ideologie a vremii noastre: ceea ce scriitorul italian Andrea Inglese numește „unica pasiune legitimă, cea a autopromovării permanente“. Există o ierarhie aristocratică dictată de selfie. Selfie-urile solitare, în care persoana se expune în fața unui monument sau a unui peisaj, are o semnificație: eu am fost pe-acolo, tu nu. Selfie-ul este un curriculum vizual, o e-carte de vizită, o treaptă socială. Selfie-ul alături de o celebritate e încă mai plin de sensuri. Selfie-stul încearcă să dovedească faptul că a întâlnit pe cineva mai cunoscut decât vecinul lui. Nimeni nu-i cere unui anonim să facă un selfie împreună, doar dacă acesta nu prezintă o originalitate fizică: pitic, hidrocefal, om-elefant sau vreun ars grav. Selfie-ul este o declarație de iubire, însă nu doar atât: este și o dovadă de identitate („The medium is the message“, prezisese McLuhan, fără a-și închipui că toată lumea va ajunge mediu). Dacă postezi un selfie cu Marion Cotillard, nu exprimi același lucru ca atunci când m-aș immortaliza cu Amélie Nothomb. Selfie-ul îți permite să te prezinți: ia uitați-vă ce frumos sunt în fața acestui monument, cu această persoană, în această țară, pe această plajă, și-n plus mai și scot limba la voi. Acum mă cunoașteți mai bine: stau întins la soare, pun un deget pe antena din vârful turnului Eiffel, opresc turnul din Pisa să cadă, călătoresc, nu mă iau în serios, exist, fiindcă am întâlnit o celebritate. Selfie-ul este încercarea de a-ți însuși o notorietate superioară pentru a face să crape zidurile citadelei aristocrației. Selfie-ul este un comunism: arma pifanului, în războiul glamourului. Nu pozezi alături de te miri cine: ții ca personalitatea celuilalt să se reverse și asupra ta. Fotografia alături de o celebritate este o formă

de canibalism, ea înghite aura starului. Ceea ce mă face să intru pe o nouă orbită. Selfie-ul este noul limbaj într-o epocă narcisistă, înlocuind acel *cogito* cartezian. „Gândesc, deci exist“ devine „Pozez, deci exist“. Dacă fac o fotografie cu Leonardo DiCaprio, îți sunt superior ție, care te-ai pozat cu maică-ta la schi. De altfel, și maică-ta ar fi făcut cu tot dragul un selfie împreună cu DiCaprio. Și DiCaprio împreună cu papa. Și papa cu un copil mongoloid. Să însemne asta că persoana cea mai importantă din lume este un copil mongoloid? Ei nu, c-am luat-o razna: papa este excepția care confirmă regula maximizării celebrității prin fotografierea cu telefonul mobil. Papa a spart sistemul snobismului ego-aristocratic inițiat de Dürer în 1506, în *Sărbătoarea Rozariului*, în care artistul s-a pictat pe sine deasupra Sfintei Maria, Maica Domnului.

Logica selfie-ului poate fi foarte bine rezumată astfel: Bénabar și-ar dori un selfie cu Bono, dar Bono nu și-ar dori un selfie cu Bénabar. Prin urmare, există o nouă, zilnică luptă de clasă, pe toate străzile din lumea-ntreagă, al cărei unic scop este dominația mediatică, exhibarea unei popularități superioare, ascensiunea pe scara notorietății. Bătălia constă în a compara numărul de UZM (Unități de Zgomot Mediatic) de care dispune fiecare: pasaje televizate sau radiodifuzate, fotografii în presă, like-uri pe Facebook, filmulețe pe YouTube, re-tweets etc. Este lupta împotriva anonimatului, în care punctele sunt ușor de numărat și în care câștigătorii se pot rupe-n figuri în fața perdanților. Propun să botezăm acest nou soi de violență *selfiesm*. Este un război mondial fără armată, permanent, care nu cunoaște niciun armistițiu, 24 de ore din 24: „războiul tuturor împotriva tuturor“, „bellum omnium contra omnes“ cel definit de Thomas Hobbes, în sfârșit organizat tehnic și contabilizat

instantaneu. În timpul primei lui conferințe de presă de după investiția din ianuarie 2017, președintele Statelor Unite, Donald Trump, nu a ținut să își expună viziunea asupra Americii, nici asupra geopoliticii lumii viitoare, ci doar a comparat numărul de spectatori de la ceremonia sa de inaugurare cu numărul de spectatori de la ceremonia predecesorului. Nu mă exclud din această bătaie existențială: am fost eu însumi foarte mândru să-mi postez selfie-urile cu Jacques Dutronc sau cu David Bowie pe fan-pagina mea și să adun 135 000 de like-uri. Cu toate acestea, mă consider extrem de singur, de vreo 50 de ani încoace. Dincolo de selfie-uri și filmări, nu frecventez ființele omenesti. Alternarea solitudinii cu larma mă apără de orice întrebare neplăcută asupra sensului vieții mele.

Uneori, singura modalitate de a verifica dacă mai sunt viu constă în a mă uita pe pagina mea de Facebook, pentru a vedea câte persoane au dat like la ultima mea postare. La peste 100 000 de like-uri, mi se întâmplă să am erecție.

Ceea ce mă îngrijora în seara aceea la fiica mea era că nu visa nici să-l sărute pe Robert Pattinson și nici măcar să stea de vorbă cu el ori să-l cunoască. Dorea numai să își posteze chipul alături de al lui pe rețelele de socializare, pentru a le dovedi prietenelor ei că într-adevăr îl întâlnise. La fel ca ea, cu toții suntem angajați în această cursă nestăpânită. Mici și mari, tineri și bătrâni, bogați și săraci, celebri sau necunoscuți, publicarea fotografiei noastre ne-a ajuns mai importantă decât semnătura pe un cec sau un act de căsătorie. Suntem avizi de recunoaștere facială. Majoritatea pământenilor își urlă în gol nevoia insașiabilă de a fi privită sau, pur și simplu, zărită. Vrem să fim luați în considerare. Figurii noastre îi e sete de click-uri. A avea mai multe like-uri decât tine e dovada fericirii mele, la fel cum în televiziune

un moderator care face audiență mai mare se crede mai iubit decât confracții lui. Aceasta este logica selfiestului: zdrobirea celui alt prin maximizarea iubirii publice. Ceva a sosit odată cu revoluția numerică: transformarea egocentrismului în ideologie planetară. Nemaivând nicio altă înrâurire asupra lumii, nu ne mai rămâne decât un orizont individual. Cândva, dominația era rezervată nobilimii de la Curte, apoi starurilor de cinema. De când fiecare ființă omenească este un instrument media, toată lumea vrea să exercite această dominație asupra aproapelui. Peste tot.

Când Robert Pattinson a venit la Cannes pentru a-și lansa filmul *Maps to the Stars*, în lipsa unui selfie cu fiica mea, Romy, am putut obține o fotografie cu dedicație. În cabina unde îmi făceam emisiunea, i-a scris câteva cuvinte cu marker roșu pe portretul lui rupt din *Vogue*: „To Romy with love xoxoxo Bob“. Drept mulțumire, Romy m-a întrebat:

— Juri că n-ai semnat tu fotografia?

Am crescut o generație dubitativă. Însă ce mă rănește cel mai tare este că niciodată, dar absolut niciodată, fiica mea nu a cerut să facă un selfie cu tatăl ei.

Anul acesta, mama a făcut un infarct, iar tata a căzut în holul unui hotel. Am început să devin un obișnuit al spitalelor pariziene. Am învățat astfel ce este un stent vascular și am descoperit existența protezelor din titan pentru genunchi. Am început să detest bătrânețea, anticamera sicriului. Aveam o slujbă extrem de bine plătită, o fată frumoasă de zece ani, o casă pe trei niveluri în centrul Parisului și un BMW hibrid. Nu mă grăbeam deloc să pierd toate aceste binefaceri. Întorcându-ne de la clinică, Romy a intrat în bucătărie, cu o sprânceană ridicată.

— Tati, dacă înțeleg bine, toată lumea moare? O să-nceapă cu bunicul și bunica, pe urmă o să fiți mami și cu tine la rând, apoi eu, animalele, copacii și florile?

Romy mă privea fix, de parcă aș fi fost Dumnezeu, deși nu eram decât un tată de familie mononucleară, aflat în stagiu de specializare accelerată în frecventarea serviciilor de chirurgie cardiovasculară și ortopedică. Era cazul să încetez cu dizolvarea pilulelor de Lexomil în Coca-Cola mea matinală, pentru a-i găsi o ieșire din angoasă. Îmi e cam rușine să recunosc, însă nu m-am gândit niciodată că tata și mama vor fi într-o zi octogenari, că apoi va veni rândul meu, și

mai încolo al lui Romy. Am fost o nulitate în materie de matematică și de bătrânețe. Sub pletele blonde de păpușică perfectă, două sfere albastrii începeau să se umple cu apă, între cuptorul cu microunde și frigiderul zumzător. Mi-am amintit cum se revoltase în ziua în care maică-sa îi dezvăluise că nu există Moș Crăciun: Romy detestă minciuna. A adăugat câteva cuvinte tare drăguțe:

— Tati, n-am chef să mori...

Ce plăcut e să-ți tragi carapacea... De data aceasta, eu eram cel care se împotmolise, refugiindu-se cu nasul în pletele ei catifelate de șamponul cu mandarine și lămâi verzi. Niciodată nu am priceput cum un bărbat atât de urât putuse da viață unei fete atât de frumoase.

— Nu-ți face griji, iubito, i-am răspuns, de acum nu mai moare nimeni.

Arătam bine amândoi, cum li se întâmplă deseori oamenilor triști. Nenorocirea înfrumusețează privirea. Toate familiile fericite seamănă între ele, scrie Tolstoi în *Ana Karenina*, dar adaugă și că fiecare nefericire e unică. Nu sunt de acord: moartea este o nefericire banală. Mi-am dres glasul, cum făcea bunicul, care fusese militar, când simțea că era timpul să restabilească ordinea în casă.

— Draga mea, te înșeli complet: firește că oamenii, animalele și copacii au murit mii de ani de-a rândul, dar, începând cu noi, gata, s-a terminat!

Nu-mi mai rămânea decât să-mi țin promisiunea nechibzuită.

Romy era foarte încântată de ideea de a merge în Elveția pentru a vizita Clinica Genomului.

— O să mâncăm *fondue*?

E felul ei preferat de mâncare. Întreaga aventură a început la Geneva, unde ne-am întâlnit cu profesorul Stylianos Antonarakis. Sub pretextul că pregăteam o emisiune despre nemurire, obținusem o întrevedere cu savantul grec, pentru ca acesta să ne explice cum modificările acidului dezoxiribonucleic ne puteau prelungi existența. Cum Romy rămăsese la mine săptămâna aceea, am luat-o și pe ea. Publicarea mai multor eseuri transumaniste îmi dăduse ideea organizării unui talk-show despre „Moartea morții” cu Laurent Alexandre, Stylianos Antonarakis, Luc Ferry, Dimitri Itskov, Mathieu Terence și Serghei Brin¹ de la Google.

¹ Laurent Alexandre — chirurg urolog francez, născut în 1960, autor al cronicii săptămânale „Mâine va fi vertiginos” în *Huffington Post*, *Le Monde* și *L'Express*; Stylianos Antonarakis — genetician de origine greacă, profesor de medicină genetică la Facultatea de Medicină a Universității din Geneva, născut în 1951; Luc Ferry — om politic, filosof și politolog francez născut în 1951; Dimitri Itskov — miliardar rus, născut în 1981, fondator al New Media Stars; Mathieu Terence — scriitor francez născut în 1971; Serghei Brin — antreprenor american de origine rusă, născut în 1973, cofondator al Google. (N.t.)